

Oikeustapauskokoelma

Asia T-748/20

**Euroopan komissio
vastaan**

Centre d'étude et de valorisation des algues SA (CEVA) ym.

Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio (seitsemäs jaosto) 6.9.2023

(Välityslauseke – Tutkimusta ja kehittämistä koskeva erityisohjelma ”elämänlaadun ja luonnonvarojen hoitamisen” alalla – Avustussopimus – OLAFin tutkintakertomus, jossa on todettu taloudellisia sääntöjenvastaisuuksia – Maksettujen summien palauttaminen – Sovellettava lainsäädäntö – Vanhentuminen – OLAFin kertomuksen vaikutus)

- Tuomioistuinmenettely – Asian saattaminen unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi välityslausekkeen perusteella – Avustussopimus, joka on tehty tutkimusta ja kehittämistä koskevan erityisohjelman puitteissa – Sopimus, johon sovelletaan jäsenvaltion oikeutta – Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) tutkintakertomus, jossa on todettu sopimuspuolen syyllistyneen taloudellisiin sääntöjenvastaisuuksiin – Vaatimus, jonka mukaan avustukset on palautettava kyseisten sääntöjenvastaisuuksien toteamisen seurauksena – Kyseistä sopimuspuolta koskevan suojamenettelyn aloittaminen toisessa jäsenvaltiossa – Seuraus – Asetuksen N:o 1346/2000 sovellettavuus – Velkoja on ilmoittanut saatavan siinä jäsenvaltiossa, jossa suojamenettely aloitettiin – Vaikutukset – Ensimmäisen jäsenvaltion oikeudessa säädetyn vanhentumisajan keskeytyminen (SEUT 272 artikla; neuvoston asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohta, 4 artiklan 2 kohdan f alakohta, 16 artiklan 1 kohta ja 17 artiklan 1 kohta)*

(ks. 37–57 kohta)

- Tuomioistuinmenettely – Asian saattaminen unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi välityslausekkeen perusteella – Sopimus, johon sovelletaan kansallista oikeutta – Kansallisen aineellisen oikeuden sovellettavuus (SEUT 272 artikla)*

(ks. 61 ja 93 kohta)

Tiivistelmä

Euroopan komissio teki 17.1.2001 Centre d'étude et de valorisation des algues SA:n (CEVA) kanssa sopimuksen, jonka tarkoituksena oli hankkeen täytäntöönpano tutkimusta ja kehittämistä koskevan erityisohjelman puitteissa ja jossa määrättiin avustuksen maksamisesta (jäljempänä Seapura-sopimus). Sopimukseen sovelletaan Belgian lainsäädäntöä.¹

Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF) pani vuonna 2006 vireille tutkimuksen sellaisten petosepäilyjen perusteella, jotka koskivat useita CEVAn täytäntöönpanemia hankkeita mukaan lukien Seapura-sopimuksen kohteena oleva hanke. OLAF antoi joulukuussa 2007 loppukertomuksensa, jossa se totesi, että Seapura-sopimuksen täytäntöönpanossa on ilmennyt sääntöjenvastaisuuksia. Komissio ilmoitti lokakuussa 2008 CEVAlle, että OLAFin kertomuksessa todettujen vakavien taloudellisten sääntöjenvastaisuuksien vuoksi komissio aikoi lähettää CEVAlle Seapura-sopimuksen nojalla maksetun avustuksen palauttamiseksi veloitusilmoituksia. Siten komissio lähetti CEVAlle 13.3.2009 neljä veloitusilmoitusta, 11.5.2009 neljä maksumuistutusta, ja 12.6.2009 lopulta neljä virallista ilmoitusta, koska CEVA ei ollut suorittanut maksuja.

Tribunal correctionnel de Rennesin (Rennesin rikostuomioistuin, Ranska) 26.4.2011 antamalla tuomiolla CEVAn ja sen entisen johtajan todettiin syyllistyneen petokseen ja julkisten varojen väärinkäyttöön ja CEVAlle määrättiin sakko ja sen entinen johtaja tuomittiin vankeusrangaistukseen. Tribunal correctionnel de Rennes, joka lausui komission esittämästä siviilioikeudellisesta vaatimuksesta, velvoitti syytetyt osittain yhteisvastuullisesti korvaamaan aineellisen vahingon, joka komissiolle oli aiheutunut muun muassa taloudellisista sääntöjenvastaisuuksista Seapura-sopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä. Cour d'appel de Rennesin (Rennesin ylioikeus, Ranska) vapautti huhtikuussa 2014 antamallaan tuomiolla CEVAn ja sen entisen johtajan kaikista syytteistä ja hylkäsi komission esittämän siviilioikeudellisen vaatimuksen. Cour d'appel de Rennesin yleinen syyttäjä saattoi asian Cour de cassationin (ylin tuomioistuin, Ranska) käsiteltäväksi, ja tämän tuomioistuimen rikosasiainjaosto kumosi 12.11.2015 antamallaan tuomiolla ylioikeuden tuomion siltä osin kuin syytetyt oli vapautettu julkisten varojen väärinkäyttöä koskevasta syytteestä, ja se siirsi asian tältä osin cour d'appel de Caeniin (Caenin ylioikeus, Ranska).

Tribunal de commerce de Saint-Brieuc (Saint-Brieucin kauppatuomioistuin, Ranska) aloitti 22.6.2016 antamallaan tuomiolla CEVAa koskevan suojamenettelyn ja nimesi oikeudellisen asiamiehen. Komissio ilmoitti 15.9.2016 suojamenettelyssä oikeudelliselle asiamiehelle saatavan, joka vastaa veloitusilmoitusten, jotka lähetettiin muun muassa Seapura-sopimuksen nojalla maksettujen avustusten palauttamiseksi, kokonaisuutena. Oikeudellinen asiamies kiisti 6.12.2016 komission saatavan.

Tribunal de commerce de Saint-Brieuc vahvisti 21.7.2017 antamallaan tuomiolla CEVAn suojasuunnitelman ja nimesi asiamiehen, joka vastaa suojasuunnitelman toteuttamisesta.

Cour d'appel de Caen, jonka käsiteltäväksi asia oli siirretty, totesi 23.8.2017 antamassaan lainvoiman saaneessa tuomiossa, että CEVA vapautetaan julkisten varojen väärinkäyttöä koskevista syytteistä, ja se tuomitsi CEVAn entisen johtajan ehdolliseen vankeusrangaistukseen ja määräsi hänelle sakon julkisten varojen väärinkäytöstä.

¹ Seapura-sopimuksen 5 artiklan 1 kohta.

Suojamenettelyä valvova tuomari hylkäsi 11.9.2017 antamallaan ratkaisulla komission saatavan kokonaisuudessaan. Komissio teki valituksen tästä ratkaisusta. Cour d'appel de Rennes kumosi 24.11.2020 antamallaan tuomiolla kyseisen ratkaisun ja totesi, että asiassa on uskottavasti riitautettu kaksi seikkaa, jotka koskevat vanhentumista ja veloitusilmoitusten aiheellisuutta, ja se katsoi, että nämä riitautukset oli ratkaistava toimivaltaisessa tuomioistuimessa, jonka käsiteltäväksi komission oli saatettava asia.

Komissio vaati SEUT 272 artiklaan² perustuvalla kanteellaan, että unionin yleinen tuomioistuin vahvistaa komission saatavan määrän, joka vastaa Seapura-sopimuksen nojalla maksettujen avustusten takaisinmaksua.

Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyy tuomiossaan komission vaatimuksen ja vahvistaa sen saatavan määrän, joka komissiolla on CEVALta Seapura-sopimuksen liitteessä II olevan 3 artiklan 5 kohdan mukaisesti.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

Todettuaan olevansa Seapura-sopimuksessa³ tarkoitetun välityslausekkeen nojalla toimivaltainen ratkaisemaan komission kanteen, unionin yleinen tuomioistuin tutkii aluksi CEVAn esittämän oikeudenkäyntiväitteen eli väitteen, joka koskee komission vaatimuksen vanhentumista.

Siltä osin kuin on kyse siitä, mitä varainhoitoasetuksen versiota nyt käsiteltävänä olevan asian tosiseikkoihin sovelletaan, unionin yleinen tuomioistuin toteaa, Seapura-sopimuksen tekoajankohtana eli 17.1.2001 varainhoitoasetuksessa N:o 2548/98⁴ ei ollut erityisiä säännöksiä vanhentumisajasta eikä siitä, miten vanhentumisaika keskeytyi. Näin ollen nyt käsiteltävässä asiassa sovelletaan niitä vanhentumista koskevia sääntöjä, joista säädetään kyseiseen sopimukseen sovellettavassa lainsäädännössä eli Belgian lainsäädännössä.

Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että Belgian siviilikoodeksin 2262 a §:n 1 momentissa, jota sovelletaan sopimuksia koskeviin kanteisiin, säädetään, että ”kaikki henkilöön kohdistuvat kanteet vanhentuvat kymmenessä vuodessa”. Unionin yleinen tuomioistuin lisää, että Belgian siviilikoodeksin 2257 §:n mukaan henkilöön kohdistuvien kanteiden vanhentumisaika alkaa kulua sitä päivää seuraavana päivänä, jona saatava eräännyy.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa ensinnäkin, että nyt kyseessä oleva oikeusriita koskee sopimusta. Seapura-sopimuksen liitteessä II olevan 3 artiklan 5 kohdassa määrätään nimittäin, että ”sopimuksen täyttämisen, sopimuksen päättämisen tai sopimuspuolen osallistumisen päättymisen jälkeen komissio voi vaatia tai sen on tapauksen mukaan vaadittava sopimuspuolta tilintarkastuksen yhteydessä todettujen petosten tai vakavien taloudellisten sääntöjenvastaisuuksien johdosta palauttamaan sille maksettu yhteisön osuus kokonaisuudessaan”. Kyseisen määräyksen sanamuodosta ilmenee, että Seapura-sopimuksen osapuolet ovat sopineet, että edellytyksenä sille, että tilintarkastuksen yhteydessä todettujen petosten tai vakavien taloudellisten sääntöjenvastaisuuksien johdosta unionin CEVALle maksama osuus palautetaan kokonaisuudessaan, on se, että komissio esittää ensin palauttamisvaatimuksen.

² SEUT 272 artiklan mukaan Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta ratkaista asia unionin tekemässä tai sen puolesta tehdyssä julkis- tai yksityisoikeudellisessa sopimuksessa olevan välityslausekkeen nojalla. SEUT 256 artiklan 1 kohdan mukaisesti unionin yleinen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan ensimmäisenä oikeusasteena SEUT 272 artiklassa tarkoitetut kanteet.

³ Seapura-sopimuksen 5 artiklan 2 kohta.

⁴ 21 päivänä joulukuuta 1977 annetun Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon sovellettavan varainhoitoasetuksen muuttamisesta 23.11.1998 annettu neuvoston asetus (EY, EHTY, Euratom) N:o 2548/98 (EYVL 1998, L 320, s. 1).

Komissio lähetti siten 13.3.2009 CEVAlle neljä veloituseroita, joiden tarkoituksena oli komission saatavan perintä. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo siis, että komissio vaati kyseisenä päivänä CEVAa palauttamaan summat, jotka tämä oli saanut Seapura-sopimuksen perusteella. Seapura-sopimuksen liitteessä II olevan 3 artiklan 5 kohdan määräysten mukaisesti komission saatava erääntyi maksettavaksi 13.3.2009.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että CEVA ei ole esittänyt erityistä väitettä, jonka perusteella voitaisiin vahvistaa, että saatava erääntyi ennen 13.3.2009. Siten kymmenen vuoden määräaika, jonka kuluessa komissio saattoi nostaa kanteen CEVAa vastaan, alkoi Belgian siviilikoodeksin 2257 §:n mukaisesti kulua sitä päivää seuraavana päivänä, jona velvoite erääntyi maksettavaksi, eli 14.3.2009. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että vanhentumisaika päättyi lähtökohtaisesti 14.3.2019.

Nyt käsiteltävässä asiassa komissio väittää, että vanhentumisaika on keskeytynyt kaksi kertaa, joista se keskeytyi ensimmäisen kerran 26.4.2011, kun komissio esiintyi asianomistajana tribunal correctionnel de Rennesissä, ja toisen kerran 15.9.2016, kun komissio teki korjatun ilmoituksen saatavasta CEVAa koskevassa suojamenettelyssä. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin tutkii ainoastaan, onko vanhentumisaika voitu pätevästi keskeyttää sen perusteella, että komissio ilmoitti saatavan CEVAa koskevassa suojamenettelyssä, ilman että on tarpeen tutkia myös sen vaikutuksia, että komissio esiintyi asianomistajana tribunal correctionnel de Rennesissä. Komissio väittää nimittäin, että sen saatava ilmoitettiin oikeudelliselle asiamiehelle 15.9.2016 ja että Belgian Cour de cassationin (ylin tuomioistuin) oikeuskäytännön mukaan saatavan ilmoittaminen keskeyttää vanhentumisajan siihen saakka, kunnes maksukyvyyttömyysmenettely on päätetty. Komissio lisää, että se voi perustellusti viitata Ranskan menettelyihin keskeyttääkseen vanhentumisajan Belgian oikeuden nojalla.

Nyt käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa, että tribunal de commerce de Saint-Brieuc aloitti 22.6.2016 CEVAa koskevan suojamenettelyn. Kyseisessä menettelyssä komissio ilmoitti 15.9.2016 saatavansa nimetylle oikeudelliselle asiamiehelle. Ranskan kauppalaain L.622-24 §:stä ilmenee, että suojamenettelyn aloittamisesta annetun tuomion julkaisemisesta alkaen kaikkien velkojien, joiden saatava on syntynyt ennen kyseisen tuomion antamista, lukuun ottamatta työntekijöitä, on ilmoitettava saatavansa oikeudelliselle asiamiehelle. Komissio ilmoitti siis kyseisen säännöksen perusteella saatavansa nimetylle oikeudelliselle asiamiehelle CEVA:n osalta aloitetussa suojamenettelyssä. Lisäksi Ranskan kauppalaain L.622-25-1 §:ssä säädetään, että ”Saatavan ilmoittaminen keskeyttää vanhentumisajan siihen saakka, kunnes menettely on päätetty; se merkitsee sitä, että virallinen ilmoitus ei ole tarpeen, ja se vastaa oikeudellisia toimenpiteitä.”

Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin täsmentää, että suojamenettelyn aloittaminen Ranskassa merkitsee tuolloin voimassa olleen maksukyvyyttömyysmenettelyistä annetun asetuksen N:o 1346/2000⁵ suoraan sovellettavuutta ja että kyseisen asetuksen mukaisesti lex concursus on Ranskan lainsäädäntö. Se korostaa myös, että asetuksen N:o 1346/2000 4 artiklan 2 kohdan f alakohdassa säädetään, että ”menettelyn aloittamisen edellytykset, menettelyn kulku sekä menettelyn päättäminen määräytyvät menettelyn aloitusvaltion lain mukaan” ja että sen mukaan määräytyy erityisesti ”maksukyvyyttömyysmenettelyn vaikutukset saatavien erillisperintään”. Lisäksi kyseisen asetuksen 16 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ”maksukyvyyttömyysmenettelyn aloittamista koskeva päätös, jonka on tehnyt 3 artiklan mukaan toimivaltainen jäsenvaltion tuomioistuin, on tunnustettava kaikissa muissa jäsenvaltioissa siitä alkaen, kun päätöstä on

⁵ Maksukyvyyttömyysmenettelyistä 29.5.2000 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1346/2000 (EYVL 2000, L 160, s. 1).

noudatettava menettelyn aloitusvaltiossa”. Tämän lisäksi saman asetuksen 17 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ”päätös 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun menettelyn aloittamisesta saa ilman eri muodollisuuksia muissa jäsenvaltioissa samat vaikutukset kuin sillä on menettelyn aloitusvaltion lain mukaan, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu eikä 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä ole aloitettu tässä toisessa jäsenvaltiossa”.

Edellä mainittujen säännösten perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että se, että CEVAa koskeva suojamenettely aloitettiin Ranskassa ja että komissio sen jälkeen teki ilmoituksen kyseisessä suojamenettelyssä, vaikutti Ranskan oikeutta ja erityisesti Ranskan kauppalain L.622-25-1 §:ää sovellettaessa Belgian oikeuteen ja tarkemmin ottaen tämä keskeytti kyseisessä lainsäädännössä säädetyn kymmenen vuoden vanhentumisajan. Unionin yleinen tuomioistuin täsmentää, että CEVAn osalta aloitetun suojamenettelyn aloittamisen vaikutukset jätettäisiin nimittäin huomiotta, mikäli se, että komissio ilmoitti saatavan 15.9.2016 Ranskassa, ei keskeyttäisi vanhentumisaikaa Belgian oikeuden mukaan.

Koska komission vaatimus on esitetty 19.12.2020, unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että vaatimus ei ole vanhentunut nyt käsiteltävässä asiassa, ja näin ollen se hylkää CEVAn esittämän vanhentumista koskevan väitteen, hyväksyy komission vaatimuksen ja vahvistaa saatavan, joka komissiolla on CEVAlta.